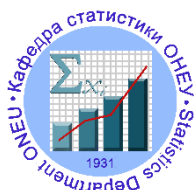

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 7

**Одеса
2021**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 7. – Одеса, ОНЕУ. – 2021. – 161 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Готліб І. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотосенкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Багірова К. Р. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Біла Д. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Білоус О. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Галан А. Я. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Гузінська А. М. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Єзерська А. О. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Запиченко В. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Іванченко Т. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Криса К. М. – студентка факультету фінансів та банківської справи Одеського національного економічного університету,

Лукашєва А. Є. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Лупу А. Р. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Мельник С. А. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Осадчук Я. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Табунщик О. Г. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Ткач Ю. І. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Хомколова В. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Чайковська О. О. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Шпілінова Є. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Штельмашук М. С. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету.
Яценко А. М. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Єзерська А.О., Самоєнкова О.В. Статистичне дослідження рівня екологічної безпеки атмосферного повітря України	6
Галан А.Я., Милашко О.Г. Статистичний аналіз туристопотоків в Україну	13
Білоус О.Ю., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз фінансових результатів діяльності підприємств України	20
Чайковська О.О., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз впливу факторів на рівень розвитку малого підприємництва в Україні	26
Штельмашук М.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня людського розвитку в Україні та деяких країнах світу	33
Осадчук Я.В., Самоєнкова О.В. Міжнародні порівняння рівня освіти населення	40
Іванченко Т.А., Вітківська К.В. Особливості сучасного рівня життя по окремих регіонах України	49
Табунщик О.Г., Погорєлова Т.В. Аналіз розвитку та стану страхового ринку в Україні	56
Мельник С.А., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз витрат на охорону навколишнього середовища в Україні	63
Криса К.М., Погорєлова Т.В. Аналіз динаміки іпотечного кредитування в Україні	72
Іванченко Т.А., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз тарифних ставок в Україні	78
Яценко А.М., Вітківська К.В. Проблеми та демографічні прогнози для України	83
Шпілінова Є.А., Вітківська К.В. Сучасні тенденції дитячої смертності	88
Лукашесва А.Є., Вітківська К.В. Сучасні тенденції демографічної ситуації: регіональний аспект	94
Багірова К.Р., Вітківська К.В. Статистична оцінка життєвого рівня населення для окремих регіонів України	101
Іванченко Т.А., Готліб І.Г. Статистичний аналіз та прогнозування надходження інвестицій в економіці України	108

Лупу А.Р., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз проблем розвитку туристичної газулі в Україні та світі у 2021 році	120
Гузінська А.М., Ольвінська Ю.О. Сучасний аналіз тенденцій динаміки чисельності населення в Україні	125
Біла Д.В., Ольвінська Ю.О. Вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток економіки України: проблеми та шляхи їх вирішення	131
Ткач Ю.І., Ольвінська Ю.О. Аналіз динаміки середньої тривалості життя в Україні	140
Запіченко В.В., Ольвінська Ю.О. Відкриття ринку землі: проблеми та перспективи	150
Хомколова В.А., Ольвінська Ю.О. Аналіз динаміки мінімальної заробітної плати в Україні	155

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТА СТАНУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Табунщик О. Г.¹, Погорєлова Т. В.²

¹ – студентка, кафедра статистики,

² – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Табунщик О. Г., Погорєлова Т. В. Аналіз розвитку та стану страхового ринку в Україні. *Висвітлено історію виникнення страхування на українських землях. Розраховано і проаналізовано основні показники діяльності страхових компаній України у 2020 році. Оцінено стан та динаміку розвитку страхового ринку за період 2019-2020 рр.*

Ключові слова: валові страхові премії, валові страхові виплати, чисті страхові премії, чисті страхові виплати, , страхові резерви, динаміка, структура.

Tabunshchuk O. G., Pohorielova T. V. Analysis of the development and state of the insurance market in Ukraine. *The history of insurance on Ukrainian lands is covered. The main indicators of activity of insurance companies of Ukraine in 2020 are calculated and analyzed. The state and dynamics of the insurance market development for the period 2019-2020 are estimated.*

Keywords: gross insurance premiums, net insurance premiums, insurance reserves, dynamics, structure.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Табунщик, О. Г. Аналіз розвитку та стану страхового ринку в Україні [Текст] / О. Г. Табунщик, Т. В. Погорєлова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 7.– Одеса, ОНЕУ. – 2021. – С. 56 – 62.

Актуальність проблеми. Страховий ринок є невід'ємною частиною фінансового ринку та забезпечує його стабільне функціонування. В розумінні взаємозахисту і взаємодопомоги страхування існує від самого початку людства.

З найдавніших часів в українських селах ще до появи і широкого розповсюдження грошових відносин існувало страхування членів сільської громади у такому вигляді: якщо хтось, наприклад, внаслідок пожежі втрачав майно, або якщо комусь треба було зібрати врожай, то йому допомагала вся громада своєю працею і своїм майном. Той, хто відмовлявся допомагати, не міг розраховувати на подібну допомогу у майбутньому (тобто іншими словами втрачав страхування з боку громади)

[1].

В незалежній Україні в першій половині 90-х років відбувалося бурхливе зростання кількості страхових компаній в Україні. Проте в 1995 – 1997 роках спостерігався значний спад активності і ліквідація багатьох компаній внаслідок погіршення загальноекономічної ситуації в країні та підвищення вимог до обсягу статутного фонду, платоспроможності і резервів страхових компаній після прийняття 07 березня 1996 року Закону України «Про страхування». Законом були також підвищені вимоги до страхових резервних фондів компаній та детально урегульовані окремі види страхування. Поступово стала формуватися підзаконна нормативна база. З розвитком законодавства також почала розвиватися інфраструктура страхування.

Наприкінці 2001 року прийнятий у новій редакції Закон України "Про страхування" встановив нові вимоги до статутних фондів страховиків у розмірі не менше 1 млн євро для тих, хто займається ризиковими видами страхування, та 1,5 млн євро для страховиків, які здійснюють страхування життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням стану розвитку вітчизняного страхового ринку займалися такі науковці, як В. Базилевич [2], О. Барановський [3] та інші. Внаслідок пандемії дослідження ринку страхування отримало ще більшої актуальності [4].

Мета статті – виявити особливості розвитку та оцінити за допомогою статистичних методів стан страхового ринку у 2020 році.

Виклад основного матеріалу. Дослідимо сучасні процеси, які відбуваються на українському ринку страхування у 2020 році. З цією метою сформуємо базу даних щодо стану страхування (табл. 1).

Таблиця 1

Основні показники діяльності страхового ринку України
за період 2019-2020 рр.

Показники	2019 рік	2020 рік	Абсолютний приріст	Темп приросту
Кількість зареєстрованих страховиків, од.	233	210	-23	-9,9
з них: компанії зі страхування життя, од.	23	20	-3	-13,0
Активи по балансу, млн. грн.	63866,8	64925,2	1058,4	1,7
Сформовані страхові резерви, млн. грн.	29558,8	34192,1	4633,3	15,7
Валові страхові премії, млн. грн.	53001,2	45184,9	-7816,3	-14,7
Валові страхові виплати, млн. грн.	14338,3	14852,7	514,4	3,6
Рівень валових виплат, %	27,1	32,9	5,8	x
Чисті страхові премії, млн. грн.	39586,0	40350,2	764,2	1,9
Чисті страхові виплати, млн. грн.	14040,5	14451,9	411,4	2,9
Рівень чистих виплат, %	35,5	35,8	0,3	x

Розраховано за даними сайту ForInsurer [5].

Як бачимо, у 2020 році кількість компаній та валові страхові премії зменшилися, а всі інші показники збільшилися. Охарактеризуємо більш

детально означені зміни у розвитку українського страхового ринку.

Так, продовжується тенденція щодо скорочення кількості страхових компаній (рис. 1). За 2020 рік порівняно з 2019 роком їх кількість зменшилася з 233 до 210, у т.ч. кількість компаній зі страхування життя зменшилася на 3 компанії або на 13%. Якщо порівнювати з 2017 роком, то кількість страхових компаній у 2020 році зменшилася на 26,9%. В 2020 році на одну страхову компанію припадає в середньому 198 тис. осіб.

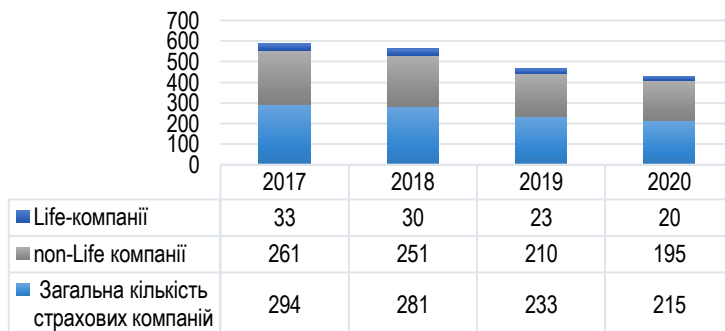

Рис. 1. Динаміка кількості страхових компаній в Україні, 2017-2020

Зауважимо, що найважливішим показником діяльності страхових компаній є валові страхові премії та виплати, чисті страхові премії та виплати. Означені показники відображують довіру до компанії. Чисті страхові премії – премії, що отримані страховиками при страхуванні та перестраховуванні ризиків дів страхувальників та перестраховувальників. Валові страхові виплати – сума виплат страхового відшкодування страхувальникам і перестраховувальникам. Чисті страхові премії (виплати) – це валові страхові премії (виплати) за мінусом коштів з внутрішнього перестраховування.

У 2020 році порівняно з 2019 обсяг надходжень валових страхових премій (рис. 2) зменшився на 7816,3 млн. грн. або на 14,7%, а обсяг чистих страхових премій збільшився на 764,2 млн. грн. або на 1,9%. За період 2018-2020рр. рівень зростання валових страхових виплат випереджав зростання валових страхових премій в 1,107 раз. Питома вага чистих страхових премій у валових страхових преміях за 2020 рік становила 89,3%, що на 14,6 в.п. більше, ніж у 2019 році.

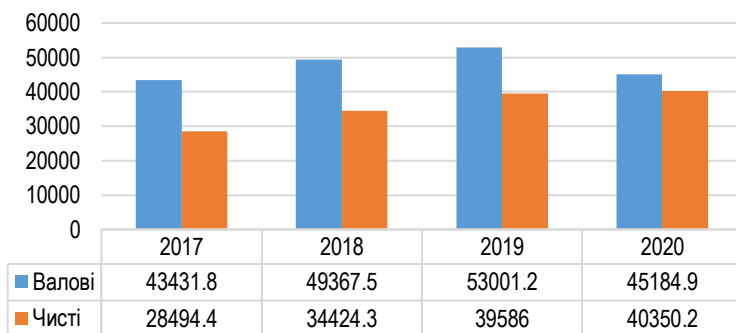

Рис. 2. Динаміка валових і чистих страхових премій у 2017-2020 рр., млн. грн.

Обсяг валових страхових виплат (рис. 3) у порівнянні з 2019 роком збільшився на 514,4 млн. грн. або на 3,6%, а обсяг чистих страхових виплат – на 411,4 млн. грн. або на 2,9%. Отже, рівень валових виплат у 2020 році складає 32,9%, що на 5,8 в.п. більше, ніж у 2019 році. Рівень чистих виплат у 2019 році становив 35,5%, у 2020р. – 35,8%.

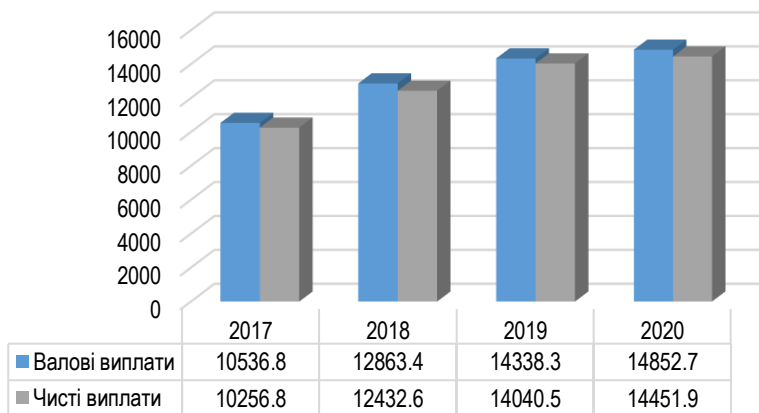

Рис. 3. Динаміка валових і чистих страхових виплат 2017-2020, млн. грн.

Загальні активи страховиків у 2020 році збільшилися порівняно з аналогічним періодом на 1058,4 млн. грн. або на 1,7%. За 2020 рік було сформовано резервів у сумі 34192,1 млн. грн., що на 15,7% більше, ніж у попередньому році. Страхові резерви – це величина грошових коштів, призначених для виконання зобов'язань по виникненню страхових випадків.

Розглянемо структуру валових страхових премій за 2019-2020 роки (рис.4, 5)

Рис.4. Структура валових премій у 2019 році

Рис.5. Структура валових премій у 2020 році

Страхові премії за всіма видами страхування, крім медичного та страхування життя, зменшуються: валові премії зі страхування від

нешчасних випадків зменшилися на 14,8%, з авіаційного страхування – на 94,6%, зі страхування вантажів та багажу – на 40,4%, зі страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ – на 44,1%, зі страхування відповідальності перед третіми особами – на 42,8%, зі страхування кредитів – на 68,3%, зі страхування фінансових ризиків – на 31,8%, зі страхування медичних витрат – на 41,1%. Валові страхові премії з медичного страхування збільшилися на 18,6%, а страхування життя – на 8,5%.

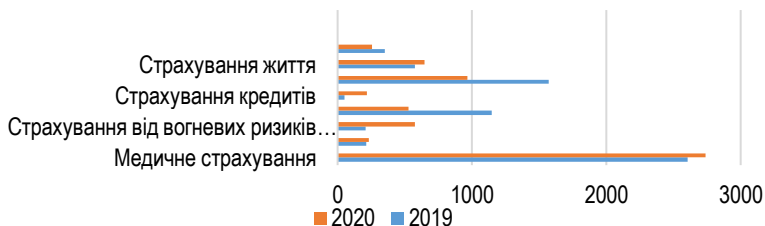

Рис.6. Динаміка чистих страхових виплат 2019-2020 рр.

Чисті страхові виплати в 2020 році загалом збільшилися на 2,9% порівняно з попереднім роком, а саме: виплати з медичного страхування збільшилися на 5,3%, зі страхування вантажів – на 9,1%, зі страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ – на 174,3%. Виплати зі страхування кредитів збільшилися в 4,3 рази, зі страхування життя – на 12,6%, а виплати зі страхування майна, фінансових ризиків і медичних витрат зменшилися відповідно на 53,8%, на 38,3% та на 26,1%.

Оцінимо інтенсивність динаміки діяльності національних страхових компаній у першому півріччі 2021 р. порівняно з аналогічним періодом 2020 р. (табл. 2)

Таблиця 2

Основні показники діяльності страхового ринку в I півріччі 2020 та 2021 рр.

Показники	I півріччя 2020	I півріччя 2021	Абсолютний приріст	Темп приросту
Кількість компаній, од.	215,0	181,0	-34,0	-15,8
з них: компанії зі страхування життя, од.	20,0	19,0	-1,0	-5,0
Кількість укладених договорів (тис. од.)	57896,8	63169,5	5272,7	9,1
Активи по балансу, млн. грн.	61888,0	65186,0	3298,0	5,3
Обсяг сплачених статутних капіталів, млн. грн.	9549,0	8965,8	-583,2	-6,1
Сформовані страхові резерви, млн. грн.	31359,2	35030,9	3671,7	11,7
Валові страхові премії, млн. грн.	21008,0	24779,8	3771,8	18,0
Валові страхові виплати, млн. грн.	6832,6	8703,3	1870,7	27,4
Рівень валових виплат, %	32,5	35,1	2,6	x
Чисті страхові премії, млн. грн.	18687,7	23479,7	4792,0	25,6
Чисті страхові виплати, млн. грн.	6642,4	8552,1	1909,7	28,8
Рівень чистих виплат, %	35,5	36,4	0,9	x

У першому півріччі 2021 порівняно з 1 півріччям 2020 кількість компаній скоротилася на 34 компанії або на 15,8%, з них кількість компаній зі страхування життя зменшилася на 1 компанію. Кількість укладених

договорів збільшилася на 5272,7 тис. одиниць або на 9,1%. Активи страхових компаній збільшилися на 5,3%, статутний капітал зменшився на 6,1%, а страхові резерви збільшилися на 11,7%. Валові страхові премії і виплати збільшилися відповідно на 18 та 27,4%, відповідно і рівень валових виплат збільшився на 2,6 в.п. Чисті страхові премії і виплати також збільшилися відповідно на 25,6 та 28,8%. Відповідно, рівень чистих виплат збільшився на 2,5 в.п.

Висновки. Отже, ринок страхування України розвивається, зростає кількість договорів, але основною відмінністю страхування в Україні від світового страхування є відсутність культури українського населення до страхування. Незважаючи на це, страховий ринок України за 9 місяців 2021 показав зростання на 15,4%. Валові страхові премії страховиків зросли з 33 млрд. грн. до 38,1 млрд. грн., чисті премії складають 35,2 млрд. грн. Виплати перевищили 13,4 млрд. грн. У звітному періоді було укладено 99,9 млн. договорів страхування. Загалом на 30 листопада на страховому ринку України працювало 156 страховиків, у т.ч. 143 ризикові компанії та 13 зі страхування життя [6]. У третьому кварталі активи українських страховиків незначно зросли, незважаючи на припинення діяльності поряд із учасниками ринку. Валові страхові премії у більшості сегментах страхування зросли порівняно з попереднім кварталом.

Активи страховиків України за балансом склали 65,6 млрд грн, тоді як на аналогічну дату на рік раніше 61,9 млрд грн. Обсяг активів, визначених законодавством для надання коштів страхових резервів, 46,9 млрд. грн.

ЛІТЕРАТУРА

1. Страхування [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F>.
2. Базилевич, В. "Новітні тенденції та протиріччя на страховому ринку України." Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка 133 (2012): 5-8.
3. Барановський О.І. Фінансова безпека страхового ринку / О. І. Барановський // Фінансовий ринок України. – 2003. – № 1. – С. 20-23.
4. ВПЛИВ COVID-19 НА РИНОК СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА У ВСЬОМУ СВІТІ [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <http://rinek.onu.edu.ua/article/view/227009>.
5. Статистика страхового ринку України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://forinsurer.com/stat>
6. Рейтинг страхових компаній України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife>
7. Фінансова статистика: навчальний посібник / А.З. Підгорний, Т.В.Погорелова. – К. : ФОРП Гуляєва В.М., 2020 – С. 169-191.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 7

Частина I

**Одеса
2021**